

Голові разової спеціалізованої
вченої ради щодо захисту
дисертації на здобуття ступеня
доктора філософії Негіної Влади
Русланівни за спеціальністю
291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та
регіональні студії у
Дніпровському національному
університеті імені Олеся Гончара
доктору політичних наук,
професору, завідувачу кафедри
міжнародних відносин
Іщенко Ігорю Васильовичу

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата політичних наук, доцента, доцента кафедри міжнародних
відносин Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
Петрова Павла Григоровича на дисертаційне дослідження Негіної Влади
Русланівни «Технології зовнішньої політики Ізраїлю», поданої на здобуття
ступеня доктора філософії за спеціальністю 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії, в галузі знань**

29 Міжнародні відносини

Актуальність дослідження. Дослідження технологій зовнішньої політики
Ізраїлю вирізняється об'єктивною актуальністю в сучасному дискурсі
міжнародних відносин, особливо у рамках українського наукового простору. В
умовах сучасних міжнародних відносин, котрі вирізняються складністю і

динамічністю під впливом глобалізаційних трансформацій розуміння технологічних засад зовнішньої політики суб'єкта міжнародних відносин надає змогу усвідомлення ретроспективних засад і прогнозування його діяльності у міжнародному просторі.

Беручи до уваги важливість Ізраїлю як суб'єкта міжнародних відносин, що здійснює моно-просування демократичних норм та засад у відповідному геополітичному регіоні додатково актуалізує тему дисертаційного дослідження.

Практичне значення. Також, окремо потрібно відзначити характер позиціонування Ізраїлю як держави, що тривалий історичний період перебуває у стані активної конфліктності, що додатково актуалізує вивчення його технологій зовнішньої політики для України, особливо у сфері міжнародного позиціонування і може бути використано при розробці практичних рекомендацій для нашої держави.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Варто відзначити, що наукові положення, висновки, рекомендації сформульовані у дисертаційному дослідженні володіють належним ступенем обґрунтованості, це обумовлюється, у першу чергу, правильно обраними науковими методами, підходами, принципами, а саме: принцип наукової об'єктивності, принцип історизм, принцип єдності історичного і логічного, метод аналізу і синтезу, інституціональний метод, синергетичний підхід, метод порівняльно-правового аналізу тощо. Наведені конкретні приклади реалізації зовнішньої політики Ізраїлю для більшості теоретичних узагальнень. Технологічний підхід, який є основою методологічної бази дисертаційного дослідження, дозволив здійснити вивчення зовнішньої політики Ізраїлю у практично-прикладному розумінні надаючи можливість якісно оцінити інструментарій що нею застосовується.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів. Першочергово, потрібно зауважити щодо новаторської постановки наукової проблеми, так як, воно є одним з перших комплексних та системних досліджень технологій зовнішньої політики Ізраїлю в українському науковому просторі.

Дисертанткою сформовано цілісне розуміння реалізації зовнішньої політики Ізраїлю засобами «м'якої» та «жорсткої» сили у відповідності до національних інтересів та цілей міжнародного позиціонування держави. Висвітлено технологічний алгоритм протидії негативному інформаційному впливу на державу у міжнародному середовищі. У рамках дисертаційного дослідження уперше визначено, зокрема, що: «Хасбара» визначена як технологію публічної дипломатії, самостійний елемент системи «м'якої сили» зовнішньої політики Ізраїлю, що здійснює ефективний інформаційний вплив на зовнішню спільноту у рамках регіональної-кризової державної ситуації та передуює реалізації технології «жорсткої сили» зовнішньої політики Ізраїлю; діаспоральна дипломатія визначена якісною технологією зовнішньої політики Ізраїлю, у першу чергу, через розповсюдження єврейської діаспори, зокрема у США та країнах Європи, що здатна виконувати функції інформатизації зовнішньої спільноти, щодо культурних, релігійних особливостей, специфіки політики країни в умовах регіонального конфлікту, а за умови поєднання з технологією «лобіювання» просувати зовнішньополітичні цілі в іноземних суспільствах та політичних системах; визначено технологію «жорсткої сили» Ізраїлю як симбіоз механізмів технології стримування та технології союзницького зв'язування, що сукупно дозволяють сформувати дієвий, політичний, економічний, військовий вплив на ворожих суб'єктів у рамках системи міжнародних відносин» [с. 4-5].

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, до кожного розділу наведені ґрунтовні висновки, висновків та списку використаних джерел. Структура дисертаційної роботи логічна і послідовно сприяє розкриттю теми дослідження, досягненню мети та виконанню поставлених завдань. У рамках дисертаційного дослідження здійснено опрацювання значної репрезентативної кількості праць, загалом 147 джерел, 117 з яких – іноземною мовою, зокрема і на івриті, що додатково дозволило висвітлити тематику дослідження звертаючи увагу на певну інформаційну закритість держави.

У першому розділі «Теоретико-методологічні основи осмислення технологій зовнішньої політики Ізраїлю» надане ґрунтовне теоретичне та практичне обґрунтування застосування технологічного підходу у дослідженні зовнішньої політики суб'єкта міжнародних відносин, як зазначає авторка: «... розгляд участі суб'єкта засобами їх зовнішньої політики у системі міжнародних відносин як застосування певних технологій дозволить нам визначити систему його функціонування, розгляд конкретних технологій сприятиме їх індивідуальній оцінці ефективності, можливості виокремити елементи необхідні до модернізації тощо» [с. 32]. Окреслено основний понятійний комплекс дослідження зовнішньої політики Ізраїлю, що, зокрема, сприяє логічній структуризації, розуміння змісту й, відповідно, розкриттю наступних дослідницьких завдань. Ґрунтовно авторкою досліджується теоретико-правові та інституційні засади зовнішньої політики Ізраїлю, що дозволило структурувати нормативно-правову, інституційно-правову систему на основі якої здійснюється формулювання принципів, засад зовнішньої політики держави і відповідно технологій, що застосовуються нею для її реалізації.

У другому розділі «Технології «м'якої сили» зовнішньої політики Ізраїлю» ґрунтовно висвітлюються технології публічної дипломатії Ізраїлю акцентуючи увагу як на її історичних витоках, так і, сучасному розумінні та реалізації. Окремо приділено увагу такому явищу як «Хасбара», що виступає технологією притаманною лише для Ізраїлю, як зазначає авторка, «Хасбара» є унікальною технологією комунікації Ізраїлю з зовнішньою спільнотою в умовах довготривалої агресії проти держави [с. 78-81, 89-90]. Висвітлюється також явище технології діаспоральної дипломатії як окремого інструментарію зовнішньої політики Ізраїлю. Авторкою змістовно поясненна явище інформаційного впливу своїх етнічних представників на зовнішню спільноту у рамках реалізації свої інтересів у міжнародному просторі. Технологію лобіювання обґрунтовано як таку, що: «...просуває вирішення нагальних для неї проблем через законодавчу та виконавчу гілку влади...» іноземних держав, зокрема США [с. 140].

У третьому розділі «Технології «жорсткої сили» зовнішньої політики Ізраїлю» здійснюється комплексний розгляд елементів «жорсткої сили» держави як сталих [с. 143] у її зовнішній політиці. Зокрема, висвітлюється технологія стримування зовнішньої політики Ізраїлю, унікальність котрої полягає у поєднанні при її реалізації базисно релігійної та політичної складової [с. 163]. Технологія союзницького зв'язування, як наступна у кластері «жорсткої сили» держави, пояснюється авторкою як невід'ємний елемент забезпечення національної безпеки, розвитку оборонних та силових можливостей у протистоянні відкритій агресії [с. 164-165]. Технологія стримування та технологія союзницького зв'язування утворюють основний комплекс «жорсткої сили» при реалізації зовнішньої політики Ізраїлю, що дозволяє досягати якісних геополітичних цілей [с. 166; 175].

Здійснення дисертанткою дослідження технологій «м'якої сили», «жорсткої сили», взаємозалежності цих елементів, надало змогу комплексно зрозуміти особливості створення та реалізації зовнішньої політики Ізраїлю в умовах сучасних міжнародних відносин. Змістовно поясненні зв'язки історичного, релігійного, геополітичного характеру у зовнішній політиці держави і відповідно технологій, що нею реалізуються у досягненні національних цілей.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях. Дисертаційна робота В. Р. Негіної піддалась перевірці спеціальною антиплагіатною системою, що свідчить про відсутність порушень академічної доброчесності авторкою, Влада Русланівна дотримується правил цитування та посилання. Основні ідеї дисертаційної роботи є представленими необхідною кількістю опублікованих наукових праць, зокрема у фахових виданнях України з міжнародних відносин та у збірниках матеріалів всеукраїнських та міжнародних конференцій.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації. Варто зауважити, що позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, також, необхідно зазначити, що в контексті даної тематики варто було приділити увагу таким дискусійним аспектам.

По-перше, у рамках дослідження теоретико-правових та інституційних засади зовнішньої політики Ізраїлю, варто було б приділити більшу увагу вивченню внутрішньополітичних інститутів як елементів, що здійснюють вплив на формування та реалізацію технологій зовнішньої політики і відповідно їх взаємозв'язок з зовнішньополітичними інститутами, що сприяло би більш комплексному розумінню причинно-наслідкового обрання політико-правових векторів зовнішньої політики Ізраїлю в сучасних міжнародних відносинах.

По-друге, у рамках вивчення технологій «м'якою сили» зовнішньої політики Ізраїлю було б за доцільне в контексті розгляду цифрової дипломатії приділити більшу увагу дослідженню таких інструментів як наприклад «Twitter-дипломатія», «Facebook-дипломатія», що сьогодні, виступають невід'ємними елементами реалізації дипломатичної діяльності провідних суб'єктів системи міжнародних відносин, що особливо актуалізувалось в умовах пандемічних обмежень тощо. Такий акцент, дозволив би більш чітко зрозуміти та пояснити реалізацію інформаційного впливу на громадян зовнішнього середовища, протидію негативній пропаганді, що у першу чергу здійснює неякісний вплив на відображення Ізраїлю у ментальному просторі міжнародної спільноти.

По-третє, у дисертаційні роботі зауважується, що і технології «м'якої сили» і, навіть, технології «жорсткої сили» здійснюють вплив на формування зовнішньополітичного іміджу Ізраїлю, проте, не віднайшло чіткого пояснення чи можна ці технології вважати чинниками міжнародного іміджеформування Ізраїлю, чи вони виступають інструментами реалізації певних чинників. З огляду на активні негативні інформаційні компанії у міжнародному просторі, що спрямовані на підрив зовнішньополітичного позиціонування Ізраїлю та формування уявлення у ментальному просторі міжнародної спільноти як агресивної, негативної держави такий аспект якісно доповнив би розуміння технологічного аспекту зовнішньої політики Ізраїлю.

Зазначені дискусійні питання не є негативними, володіють рекомендаційним характером та не впливають на високий рівень дисертаційного дослідження.

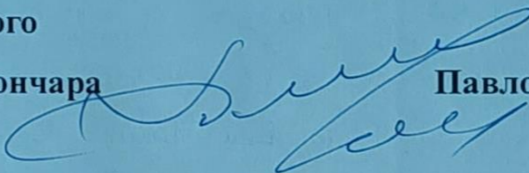
Висновок. Дисертаційне дослідження Негіної Влади Русланівни на тему «Технології зовнішньої політики Ізраїлю» є самостійним науковим дослідженням, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів відповідає спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44, а її авторка – Негіна Влада Русланівна заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії у галузі знань 29 Міжнародні відносини за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії.

РЕЦЕНЗЕНТ

**Кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних відносин**

Дніпровського національного

університету імені Олеся Гончара

Павло ПЕТРОВ

Підпис рецензента засвідчую:

**Вчений секретар Дніпровського
національного університету імені Олеся**

**Гончара, кандидат фізико-
математичних наук, доцент**

Тетяна ХОДАНЕН